

Чурапчылар тугу
туруорсалларый?
Улуус баһылыгын отчуотуттан/

2

ТИЭРТЭН

4

ЫЧЧАТ БААЛЫГАР

5

Чурапчыга күн тахсар!
САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • sanaoloh

2020 сыл
Тохсунньу
21 күнэ
оптуорунньук
№ 4
(11660)

— НОВОСТИ РЕСПУБЛИКИ —

Айсен Николаев обозначил ключевые моменты Послания Президента страны Федеральному Собранию РФ

Глава Якутии Айсен Николаев 15 января принял участие в традиционном оглашении Послания Президента России Владимира Путина Федеральному Собранию Российской Федерации и прокомментировал ключевые моменты, обозначенные Главой государства.

«В Послании Президента было несколько ключевых направлений. Первое, это новые меры социальной поддержки семей с детьми, программы по борьбе с бедностью, увеличение доходов населения. Все эти меры, безусловно, очень важны для нашей республики, в

особенности это касается реализации мер, направленных на поддержку семей с детьми до 7 лет», — отметил Айсен Николаев.

Президент страны Владимир Путин озвучил, что с 1 января 2020 года семьям за рождение первенца будет выплачиваться материнский капитал. Он также предложил предусмотреть с января 2020 года ежемесячные выплаты на детей до 7 лет включительно семьям, у которых доходы не превышают одного прожиточного минимума на человека.

В целях стимулирования рождаемости Владимир Путин заявил о продлении программы материнского капитала минимум до 31 декабря 2026 года. Он также сообщил об ежегодном индексировании величины материнского капитала и предложил увеличить размер маткапитала еще на 150 тысяч рублей.

Кроме того, Президент предложил обеспечить бесплатным горячим питанием в школе всех учащихся с 1 по 4 классы.

«Считаю, что это достаточно революционные подходы, которые, безусловно, коснутся и нашей республики, которая всегда отличалась высокими показателями рождаемости. Эта мера послужит дополнительным стимулом для того, чтобы в нашей республике становилось еще больше многодетных семей. Мы должны добиться того, чтобы в нашей республике, в нашей стране понятие «многодетная

семья» не было синонимом выражения «малоимущая семья», как это зачастую, к сожалению, происходит», — подчеркнул Ил Дархан.

Важное место в повестке Послания Президента страны Федеральному Собранию РФ, по мнению Айсена Николаева, также отведено сферам здравоохранения, образования, в частности, повышению доступности медицинской помощи. «Считаю, что это абсолютно необходимые и важные инициативы. И те шаги, которые сегодня делает наша республика в этом направлении, как раз соответствуют руслу федеральной политики», — добавил глава региона.

«Ну и, конечно, Глава государства озвучил большой пакет конституционных реформ, касающийся увеличения роли парламента и регионов, усиления роли Государственного совета. С точки зрения усиления усилий демографических процессов в государстве, все эти предложения давно назрели. В целом, считаю, что в своем ежегодном Послании Президент страны Владимир Владимирович Путин озвучил важные предложения и инициативы, отвечающие сегодняшнему настроению гражданского общества в стране», — резюмировал Айсен Николаев.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

— УЛУУС БАҢЫЛЫГЫН ОТЧУОТА —

олохтоор наадатын бэлиттээт.

Нэһилиэк баһылыга Егор Поталов хаалбыт дьыллар итинигэ киллэргэ уонна хочолунан оһонун кыамтатын улаатыннарарыга көмөлөһөллөрүгэр көрдөстө.

ХАЙАХСЫККА

Кыһа 7 чаастан муньах Хайахсыт нэһилиэгэр ытыллына. Отчуоту истэ, барыта 76 киһи кэлбит.

Ыйытылгыга ааһаах холбонун, субсидия, уластаккай быраас көрүлүтүн, суол өрөмүөнүн, адыр үлэнигэр көрүлэр көмөлөр, «Сахателеком» үлэтин туһунан ыйытылар киирдилэр. 2020 сылга улууска Тыва хаһаайыстыбатын сыла биллэрлэһиһинэн, тух үлэ-хамнас былааннамытын туһуластылар.

Мария Петрова хайахсыттар өр сыллаах ыра санаалара тупсан, сана оһуола олоххо киириэхтээбиттэн үөрэрин, оһуока үлэни кэллэхтээх адыр учууталлары сана олорор дьыллар хаанынны боллуростарын туруорустар.

Кытаанах, Хайахсыт дьыно-сэргэте сана оһуола туһутун үбэ аһа федеральной бырагырааматтан көрүлүн, улуус боддуотуттар киирбитин, улуустут сыл ахсын тупсан, сайдан иһэрин бэлиттэн турар, Андрей Тимофеевичка, улуус дьаһалтатыгар махтанылар уонна улуус баһылыгын 2019 сыллаагы үлэтин сөптөөбүнэн сыаналаатылар.

Людмила ГОРХОВА.

ХОПТОБОҕО

Улуус баһылыга Андрей Ноговицын салайар отчуоттуур бөлөх тохсунньу 17 күнүгэр сарсыарда Диринг бөлүөлүгэр тийиһин отчуоттаата. Хоптобо нэһилигин баһылыга Борис Арипов муньах хаамытын билиһиннэрдэ. Отчуоту истэ 132 киһи кэлбит. Улуус дьаһалтатын ааспыт сыллаагы үлэтин хамнаһын билиһиннэргэр отчуот быйыл сана көрүнүнэн-видео көмөтүнэн ыйытылгытын олохтооттор биллэрээтилэр. Ол эрэри сана саадаһаанна итэбэстэр бааллары, ону кэлэр өтүгэр эби ситэрэн, сорох хайыскалары сийлиһи киллэрин биэрэллэригэр эгиллэр.

Олохтооттор улуустаагы киин баһыла иккис учарата туһуларын, Ис дьыала отдела нэһиликтэргэ өйдөтөр, профилактикалыыр үлэлэри хайдах былааннаах ыйыттарын, өрөспүүбүлүккэ корь ырыыта турбутунан, быйыны ылыы хайдах былааннаахтык тэриллэрин, нэһилиэккэ сааһ уһууһа туһууга хаһан былааннаһын, нэһилиэккэ сааһ ситимэ хаһан киирэрин, онно ханнык категорияга субсидия көрүлүгүн туһуластылар. Ону тэнэ нэһилиэккэ сааһ баһылыгы туһулары, ону тэнэ баһылыга үлэ мээстэтин сарбыһы олохтооттору биер саамай долгутар боллуростарынан буолла. Ол курдук, Хадаар, Хайахсыт, Чакыр, Хоптобо нэһиликтэригэр уонна Уорба, Мэлдэхси участактарыгар биер эрө быраас көрүлүгэр уустуктардааһын бэлиттиллэр. Онон тирээн турар кыһалбаларын быһаарыыга улуус дьаһалтатыгар, биер дойдунулаахтарыгар, Ил Түмэн дьокутаатыгар Павел Пилингинэ уонна улуустаагы киин баһыла кылаабынай бырааһын солбуйааччыга Алена Местниковага туһааннаах этилэлэрин киллэрдилэр.

Итини тэнэ салгыы этилэлэргэ киирдэххэ, Дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин соторутаагыта эппит Анал этилэлэргэ олоруан, оһуоканы бүтэрбит ыччат үөрэххэ киирбитэ уустугуран иһэрин бэлиттиллэр, онон үөрэх эйгэтигэр итиникхэ туһулаһымт сөптөөх

хайысканы тобулалларыгар санааларын үлэһиннилэр. Хоптобогор эһил нэһиликтэрин оһуокага төрүттэммитэ 100 сыллаах үбүлүгүн бэлиттир эбит. Онон сибээстээн, оһуола матырыйалнай-техническэй баазатын тупсарыыга, эбийиэктэри санадан онорууга үлэ-хамнас ыйытылгытааһын, оһуока улуус дьаһалтатын өтүтүнэн көмө көрүлүгэр буоллар дьыл көрдөстүлэр. Бу нэһилиэккэ оһу оһууһа оһуокага айымнылаахтык үлэлиир. Сотору эһинэн тыва сирин итиник хайыскалаах оһуокаларын филиал системэтигэр киллэрэри олороллорун этэн турар, улуус киинигэр уонна Дирингэ үлэлиир оһуокаларын онунан хаалларарга улуустут дьаһалтата үлэлэһэ дьыл эрэналларын биллэрдилэр. Нэһилиэк ахсын физкултуура уонна маассабай устуорду сайыннарыыга үлэ-хамнас, улуус таһымыгар араас курстэһинилэр тийгэстээхтик ыйытылаллары бэлиттиллэр. Ол эрэри ити хайыскага болгомото ситэ ууруллубатын, эригилэр тренажердарынан, инвентардарынан хаачыһаага этилэр.

Түмүккэ улуус баһылыга Андрей Тимофеевич тыва хаһаайыстыбатыгар тэриллэһээх хаһаайыстыбаны тэрийи көдүүһүн, тыва сиргэр дьылни туһууга көрүлүгэр чэпчэки бырыһааннаах киирдэтигэринэн туһаны туһунан кыһалтык билиһиннэрдэ.

Нэһилиэккэ улуус дьаһалтатын ааспыт сыллаагы үлэтин бука бары сөптөөбүнүн сыаналаатылар.

ЧУРАПЧЫ СЭЛИЭННЭТИГЭР

Салгыы кыһа 4 чаастан улуус дьаһалтатын ааспыт сыллаагы үлэтин түмүктүүр отчуот «Айылгы» нуруот айымнытын дьылтигэр буолла. Отчуоту истээри, дьон сааланы толору муһуна.

Улуус баһылыга Андрей Ноговицын салайааччылаах отчуоттуур муньахха кытыннылар: улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Алексей Ноговицын, баһылыгы социальнай боллуростарга солбуйааччы Николай Аммосов, экономика уонна инвестиция боллуростарыгар солбуйааччы Алексей Егоров, туһу боллуростарыгар солбуйааччы Руслан Васильев, Ил Түмэн дьокутааттара Михаил Гупяев, Павел Пилигин, Семен Никитин уонна улуус дьокутааттарын Сабитин бэрэсэздээтэлэ Афанасий Захаров, Чурапчы нэһилигин баһылыга Владимир Сивцев уонна улуус тэрилтэлэрин салайааччылар.

Улуустаагы киин баһыла иккис учаратын туһу хаһан былааннаһын туһунан ыйыты аан бастаһыннан турда. Ол эрэри бу боллуросту бырайыакка киирмэтэ кыалла илик. Онон сана аһамыт кылаабынай бырааска Артем Конофоновка эрэллэрин биллэрдилэр. Нэһилиэккэ биер сурун иһэрмэтэ — улуус иһэрмэтэ бары түүлбэлэргэ сааһ ситимин тардыы. Оһуока Андрей Ноговицын 2021 сыл иһинэн бары түүлбэ сааһа холбонухтааһын туһунан быһаарда. Улууска ынах суһу аһаһа, былырыһынны сылы кытта тэнэһээтхэ, 500 кэринэ тебэ аһаабыт. Итини тэнэ уруккуттан турар боллуростар — уулуссалары сыдааты, бөйдү сылдаар ыттары бэрэздээтэһин, улуус иһинээги суоллары тупсары, бөбү тизитэри өнөтө, дьыл кыһын итинигэ административнай эппизинэс, оһуокага сменанан үөрөтти хаһан быһаарыллара, муусукаалынай оһуока сааһ эбийиэгин туһулары, баһылыга электроннай учаракка суруйтары боллуростар о.д.а. болгомото киинигэр турар эппизтэһинилэр.

Салгыытын 2-с стр. көр.

Тохсунньу 16-17 күннэригэр улуус баһылыгын 2019 сыллаагы үлэтин отчуота 5 бөлөбүнэн нэһиликтэргэ ытыллына. Улуус баһылыга Андрей Тимофеевич Ноговицын салайааччылаах 1-кы бөлөххэ экономика салалтатын начаалынныга Тасия Брызгаева, үөрэх салалтатын начаалынныга Юрий Посельский, ОДХК дириэктэргэ Георгий Александров, култуура-салалтатын начаалынныгын солбуйааччы Айгалина Смирникова, улуус кылаабынай архитектора Татьяна Игнатова, КУМИ бэрэсэздээтэлэ Рустам Данилов, «Чурапчы-проект» тэрилтэ дириэктэргэ Евгений Попов, устуорт салалтатын испислиһи Александр Неустров, сокуоннай саастарын ситэ илик оһолору социальнай реабилитациялыыр киин дириэктэргэ Мария Саввина, субсидия агентствотун дириэктэргэ Мария Ильина, «Сахатранснефтегаз» начаалынныга Александр Дьяков, киин баһылыгын кылаабынай бырааһы солбуйааччы Александра Седалищева, социальнай харалта испислиһи Надежда Дьячкова, тыва хаһаайыстыбатын кылаабынай буһалтыра Анжелика Неустрова, пенсионнай пуондаттан Антонина Дыдаева, «Сахателеком» испислиһи Михаил Аммосов, полиция отделыттан Петр Сивцев сылдыһылар.

АРЫЛААХХА

Тохсунньу 16-17 күннэригэр улуус баһылыгын 2019 сыллаагы үлэтин отчуота 5 бөлөбүнэн нэһиликтэргэ ытыллына. Улуус баһылыга Андрей Тимофеевич Ноговицын салайааччылаах 22 киһилээх бастакы бөлөх үлэтин Арыылаах нэһилигиттэн сабалаата. Муньахха 62 киһи сырытта. Быйылгы отчуот уратылаах буолла, урукку курдук даһылаат буолбакка, 15 мүнүтлээх видеоролик киирдүлүнэ. Нэһилиэк олохтоотторо отчуот бу көрүнүн кэрэхсээтилэр.

Отчуоту истэн, көрөн баран, суол өрөмүөнүн, киинтэн иттиги, доруобуйа харыстаһын эйгэтигэр, хаарбах дьылттан көһөрүү учаратын, тыва хаһаайыстыбатын хайыскалар араас хаһааннаах ыйытылар киирдилэр. Кыһылы 75 сылынан тух үлэ-хамнас барарын туһуластылар.

Үлө предметин учуутала Егор Барашков танара дьылтин аһылаага эмсирбитин, онно өрөмүөн үлэти ыйытлара наадатын эттэ.

Иван Барашков Хомустааха саамай чизки олорорун, иттиги тийибэтин этэн турар, уотунан иттиги кыаллыа дуо дьыл туһуласта.

Муньахха куластааһын түмүгэр улуус баһылыгын 2019 сыллаагы үлэти сөптөөбүнэн сыаналаанна.

КЫТААНАХХА

Күн иккис аһаарыгар улуус баһылыгын отчуоттуур бастакы бөлөхө Кытаанах нэһилигин олохтоотторун кытта көрүстэ. Муньахха 89 киһи сырытта.

Нэһилиэккэ хаарбах дьылттан көһөрүү бырагырааматын учаратын, киинтэн иттиги, стоматология үлэтин, ИЖС бырагырааматын, элбэх оһоллоотторго бэрлэлэр уһаайба учаратын, пенсия үрдээһинин туһунан о.д.а. боллуростары биэрдилэр.

Мотрена Леонтьева Иван Николаевич Попов курдук хайыһага бэриниһээхтик үлэлээбит киһи аатын үйэттэр туһугар тирэһээрдэргэ киһи аатынан бириэмийэни

— УЛУУС БАҢЫЛЫГЫН ОТЧУОТА —

Содержит. Мнемон 1-ю, 2-ю стр. шпр.

НЫНДАБАЙЫГА

Волгатур найзлагчин Мяндралзайы бөхмөлгэр очуулт аюулгүйнхныг савлахаа буулга. Очуулт нист, найзлагчдын инжигийн гурдурса, кагийн хэлнэ буулар мууныгээрла муутубах зогх илн кабит. Мууныг найзлагч багшлын олбууааны Сергей Кудзоров сайдан ыгтга.

Бу нәтижәгә сәбә саллыгын элтир санаторий үлгәз токтолугларынан үчкә олохтош балына үлгәлтәригәр оттиңишәшә (үлгәлтәри арыятына) ыштыларынан, албох юлы үлгәз сүсә хәйләрынән, кәпсәни ати тула барыахтәвә сәреәлгәлгә. Отчуәгуитиңиңәнттәни тәбиләтуроуосә албох ыштыны юкәдә. Улуустәвәи мән балына кылаабынай бырава. Артеп Кәнофәнтәи бу бәлтуроуосә чуолкәи әтәпәи бәдә. Сотуртәвәи үлгәз аңаыаыттән Доруауәи хәвәстәбилын министрәистәбәлгәр хәстә дә сәгдәи бәлварсыбытти, Мәндәсәйәи икә тәгүп мәрән үлгәлтәри. кытәри көрсүтүтүн, бәлварсыбытти әтә. Әсә биң сүрүн кылабәләрән бу нәтижәкә 1970 сәлләсә түтүлүбә оскула 50 сәл түртүлүн, сәмә оскула түтүләр кәмә кәпбәтә буәпәр. Мәлмәкә чүтә сәлтәргә бәстәи Кәпәнәсә онтән Хәйәсәкә оскула түтүләрә бәлварсыбытти әтәпәр, түрәтәлгә әтәтәри бәртәкүлгә нәлгәдәпәр.

[illegible]

Улугу дыйнагынын сыгылаары үстүн сызылганына, саба суурунун сызылганына, туттукмугар баелларын үрдүнөн куулас үтүс өттүн ынан, сөптөөбүзүн сызылганына.

Алексей СЛЕПЦОВ.

БҮХСЫГА

[illegible][illegible]

Этикийгэрэгэ нэгилжигэр илэр ардыларыгэр бытыллар социальнай-экономическэй куоталаһыны диктно-саргага дэжиктик быһаарылган үһүрүгэр эгиллэр. Элбак олоһотон, кэпэс хайааныстыбылаах адыр былларга кийтээн иттигига холбоноллоругар улугус дьаһалтатын өлүгүтүн кеме керүүлүгэрүгэр турордустулэр. Бигр сурун болтуроһунан быһыт онорутун болтуроһа турда. Маны таһынан суол улуга салгыны бытылларын, кулуубу тутуу 2021-2022 сылларды былаанга кийрмитин, нэгилжигэр учаскочай керүүлүгэр, ары сыһаар хапытаалынай вреалун бытыллыгыга, Түр хайааныстыбатын сыһынан сайыллы тутууга көмөнү керүү, адыр истискилэстэргэ аналлаах эрэг диктэриг оосорбах диктээн көһөрүүгэр быралдырамыгэр кийлэримиз улугатыны сурун этикийеринан бугуллурар.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Саллын Алабяр кайһилыгэр мункуях тарилына. Мөөнө
басыга 120 кайһи стучоту юста кайһил.

Опекторатор изилчилүк арвас етте хаһан мин иттигиз халыбырлар, дыйсаат тутуутум, арендалаһан оморбут сире бэйэ бас билимиз ыларга туха докуууннар нааддаларын ыйыттылар. Кымылы астаадыһа кыһа хары, итиниз сымта, сууһа тебугутор бөрүтөр субодии, туһанаах бырапырваллар тустарыһа, ону сэрэ бөрүнаадырйз онорор еһагырлар туһуһа боптурдустары туроодулар.

Үүс хэлн эрдэ эхнэнтэн итгилтэй холбоонсолотулар улустайы социалнай салалтаба кеме харчыны ыларга докумуннарын хомуйн биэрбитэр. Онууда керүүлүхтээ харчы хаһан көмөрүн чотчулалсылар. Маны сэргэ оттигэрэитигэр туох кеме баарын, үүт туттарылыгыгэр аһан электроннай ыйаалын хаһан биэрүлүтэрин, көрө бырыһыеннаах ипотека кирэдынтин, элбэх абалок дымэ көргөннэ уот сир, иттиги олтимж көлөбүрдүгэр туох кеме керүүлэрин туһуна ыолтыһалар. Доруобуйа харчылаагылар оптимизация, индустриалнай керүү, нэҥэ улары машина тутуун сурестылар. Ыһыһыларга дыһа салгыһын хаһаһылар заправканы аһы боптуруолун

Этии бэйлэһитинэн компюубай сулууста, бээн, нэһэнэйдэ пунда иһисаһиһтэрэ, юрист-консультаннар, оҥоросторо, консультацианнары ыһаппаларылар, руорустулар, Кинигэһимит иһиппигэ холбоноро кыһаммат аһаһа иһэһэ наадатын эһиппигэ.

Алгач уонча Бахсы кыһыҥыгарин олохтоохторо уус дьаһалтатын 2019 сыллаагы үлэтин сөптөөхүнэн ааһаарылар. Быйыты отчуот көрүүгүн бийэрсэбиттарин итиннэрдилэр. Ол курдук, улутууска ытыллыбыт итиннэ видеога кылаастык, түргэниик сырдаллытарын, тыахаа сийилим бачээтэстэн, кэлбит дөһһөө-сүрүдэ нэһилиттарин, үтүс биризмэ олохтоохтор ыйытыы оролторигэр аһааһытын сөбүлээтилэр. Ааспыт сыл тейэ уустук булбутун иһин, ситкиниилээхтик түмүктэһиһин, трагыны түмүсүлүрэх буоларын өссө төгүл дөһаастаабытын нэһилээтилэр.

Түмүүд Николай Ивановичтың Кызылы 75 жашына келсе, улуус даялалтага улахан тэрээһиннэри ийгэри сылгыларын сырдатта. Ол курдук, анал пунда өлүктүктүгүн, Кызылы сылгылар өнөммөт улахан ларват, уус ыһада ыһылларын иһитинүктөттө. Оһо барыһыгар ктөөх ыһытаны ыһалларыгар, дьонорун-саргаларын утветтарын үйэтиттөөгө үлүнү хаманар тарыйкылларыгар үнэрин биллүрдэ.

ΧΑΙΡΑΡΤΑ

Тохсуннуу 17 хүмүүс улус баһылыгын социальнай
наа ис баһылыга боппуруостарыг сарбууааччы
икотай Аммосов сарбууааччылар тэрдүс бэлэх Хадар
һилиэгэр сиктооктору кытары көрүстэ. Дьаһалта барыта
күлүн кыттылыһы ылла.

[illegible]

Хадвар олохтоохторо улуус бэйһылын быйылгы
тулгун сөтөөбүтүн сыаналаатылар. Иннигин да
тыһыллари бакардылар.

Марфа ПЕТРОВА.

ЧАКЫРГА

Улугс баһылыгын сыйлаады үлөтүн отчултуур улугс баһылыгын үл-ас уонна инвестиция болпурустарыгар болуулааччы Алексей Егоров саайтар 17 киһилээх V-с лаеда мөһөнч Чакыр нэһиликтин олохтоохторун кытары уруксэ. Сыйлаады үлэ түмүгүн эг кулгаахтарынан илгээри, араас көстөмгө сандаларын үлэстээри, оройуонна тыллыбыт үлөсө сыаналаары нэһиликтэн 56 киһи түннэ.

Байгалийг оюуныг илэрн барин, тэр сирин дэвсгэр, үү бууларын куддук тив хайханайстай ботын, дорнобууныг урстай ботын, социальнай харамта сагалаларынгар нваларын ордуу этинилар. Итгин тэһинан Чамар ниллизигн олхотхотсоро байзалрин түгбэлэринэн эрэн турдаммааха, Чурагны шингэр арьстай атыльнар байганын кууса утаралларын биллэрдүүлэр. Улсайн тлбон 20-тэн такса туһааннаах болтуруостары эрдилар. Манын хайхас дв сылын туруурдуулар Мара бийлык суолун-мэтин, итгин саргэ Хайханаст-Бүтэйдээх нэн суолларын болтурууна эмээ катарбулунуулар. Тус хангалваха дын хотон туттаһыныгар көмөлөрү, ЮКС хайгыраама эдрэ уялларга үлэгэлэниин, илэр уу хайхастай ботын, ооюуларга илсэлихтэр тийбэтэрин, нэн үерзэтэһиннэ тусх уларыйышлар кжирбиттаркин, нэн ооюуна кайга тутулларын тулунан ыйыталаастылар. Эс мжиритигэр дьыллар сийхэ туур буолан түһүүэлэрин, драмгиттан Хайхансыга кэлэр сулуу сөптөөх камигар арын ыраастаһынна, ычхоса сизтар бурдук хойуулааха хайгаригр болгомо ыйыталаһыгар багдардуулар. Нэлмилэк чаматтар "В" категорияга суоллар бьраабыгар кэлэн рэтэллэрингар багдалахтарын биллэрдүүлэр.

ахсааныг үзү бэлэргэ жирийнхэн дэс бэлэрдэ. Итгэнэ тэв хэлдэишэ бэлэниг мүүсэ дэригтэнэр нэһиликтэргэ бэйлэнтүн уураг, нэһиликтэр илэ ардыларынаабы күрэхтэнигэ туруоруллар коэфидианы илэ тегүл үрдэстэргэ этки миллэргэ уонса, охуула выдусниктарыгэр цөлөөй нэһэстэ, күсэ үлэлэлэр тобосортоон эттэ. Улустор бэлэргэ, атах ооннуулулар улустор мөөстөр Николай Адамов Чиралчы улустун сайдыгыгэр бэйлэтин саяатын үлэлэнигэ. Нэһиликтэ бэлэнигэ Константин Лосовев үүмүт сыла нэһиликтэ үүс үлэ ытыллыхтэвэ. Сырдатта, улус дэһалтатын этүтүн ойбул бээр буоларыгэр эрэлэни биллэрдэ.

Түүнээс мөнхийн олохтохтороо буца барь улуснаа
 ытлалыг үлэн сөтөөгүйн сөнөлөхтэй, барь
 гэрээнийг сүб-ама, күс-көмө буоларга баралхтарын
 бөлүгдүлүр.

СЪУЛУУННА

Баһис-белек салгыы Одьулун нэһилиэтин олохторун кытары көрүстэ. Өрүү буларын курдук Одьулуннааҕы норуот айымньытын дьэиэты пылык курдук дьонунан туолла. Нэһилиэк баһылыга Людмила Ефремованы кытары 135 киһи (Ытыктырын 119 киһи) кэлэн отчуоту ыыттылар.

Отукут систематизатор уугархайлар киригчээр, тарзайн борт сэрэгтхик, тэвчээлтхик ааста. Дьон-сэргэ ому битирээтэ. Биирдишпээн ботуруустарга быларынныгтааки илэрхэч суох быйыгтар киридилэр, ал курдук Утук илин бырагыраамыланан ыпыллыбит сори курууэпэтин, мааһаһыонна үрүн ас, эт элээн атылаһыонна, шааһынай ылаһууту туттарылар, үлэ бэтарээнигэр тахсыиридэбилэ, кечеруу кыттылаһаар санга дьиз көрүллүүтэ, колледж устудьунулар айбан телебүрэ, аэриной техникум уоһина колледж холбослут биирининалара, интернет ситимин киллэриим. "Меркурий" бырагыраамыа миэрэгэ туттарга ынаһыс сыанатын чолчулаһын, бэйдэ сылдыар ыттарга миэрэлэр. Сүлү-сылы ханайыстыбейнай кунигсэ кыаринтэ, стоматолог быраһас кэлбэтэ, үүт харчыта, адэр ыал дьиз туттарыгэр туок кеме баарын, Диринг-Чураһчы суһаа элдэһэһытын, улуус минимгар светогор уоһна урбастыбейнай уборнай о.д.а. кыһалгаларын туһуулаһыла.

Эмиллэргэ нэхилээк олохтооро Леокид Собакин байх: сылын Бэрэ быһытын онорууну итинэн сайынатыуу турбата тэрдэһитытын кууһа туруоруста. Леокид Алексеевич мөтүкэй утары настройдаах муһнаах кэпбитин, оттон уллуу баһылытын солбууааччы Алексей Егоров толору, олуну элгизти бизэрэ, үлэ ытыллы турарын истэн санаата үлэрийбытын бэлэстээтэ. Афанасий Армаков суол онорһууттар, Анатолий Сибиряков тыв халавыйыстыбатыгар, Иван Артемыев статистика боппуорустарыгар, ыччыгы олохсутуу кууһаах үлэ барыктаабын уонна уруккуттан туруорсар хoduна сирич чөлүгэр түһэри эппипарин көтөхтө. Нэхилээк баһылыга Людмила Васильевна өрүү буопарын курдук дьонун-сэргэтин, нэхилээгин туһугар туһуанаах эмиллери туруорстө, ол курдук кырыа сэлгэр Үрэх Куэро учаастагар кири хоньолунай туууһун, ыппар киинтэн итинимгэ халбонууларыгар, Бэрэ быһытыгар үлэс тыһылыммытын уонна суопта "Дябыла дьин нэхилээк икүс эстэ саахытыллан "Дьаабыла" дьин суруппуутун үлэһиттэргэ дьин туһоруста.

Сүүдэр-кетер, көктөөх, мыһамныылаах бөһүлүктөөх нэһиликтэр тута биллэллэр: онко очуут өрө көтөбүтүлүлээхтик автар. Оттон нэһилиэтин дьонун кыһалҕатыгар ээл-дээл сыһыаннаһар, дыон түмүгү бөһүлүктөөх нэһиликтэртэ — бөлүүрүүс, мыһамча очуу элбэк. Нэһилиэк бөһүлүкэ бөһүлүктөөх бөһүлүк кыһалҕалар онко тэксэн кэлэр.

ХАТЫЛЫГА

Улугус баһылыгын 2019 сыллаагы үлэтин отчуоттуур
V-с бапкх, сөдөйгөдөкү улугус баһылыгын үт-эс уосина
инвестиция болгустарыгар солбуйаачын Алваскы Егорос
тохсунуу 17 күнүгэр Хатылы наһилкөккн олохтоохторун
тыптары дөрүстэ Отчуотона 94 күни (баһылырын 112 күни)
кэлэн кыттылыны билла.

[illegible]

Этиллэргэ олохтоох уһууһан ытэзэччигэ Лидияһа Федорова уһуйуан дьистигэр хатытвалынай брэдэһини наадатын туһунан эттэ. Маһы таһынан нэһилиэк олохтоодо Егор Попов, нэһилиэнньэ 10% эрэ итинигэ долбоорон олохторунан, итиннэ Чураччыттан тахсан маһы күүскэ кэрдэн, өтлүк чаһаһыгар кэккэ ыарахаттар үөскөбүтүгэрин кэпсээтэ. Василий Соловьев-Болот Бостур аатынан Хатылы орто оскулатын дьирэктэре Октябрина Петрова, нэһилиэк кэлэр кэллөрүгэ кэниир, сайдар туруктабын этэн турган, сана оскула туһулуутун сыһынык туруоруста. Итини таһынан оскула оҥотун ахсаана билигин элбээн, үлэ-хамнас үлүүйдик барылыгыгар улуус дьаһалтыгыгар улахан өйөбүллэрин иһин махталын биллэрдэ. Нэһилиэк баһылыга Ульяна Николаевна Бебаба сурун оноруу, тыа хайаайыстыбатын салаата мажорация хайыскатыгар күүстээх үлэни ыытыахтаабын эттэ. Ону таһынан физкультура урууктара нэһилиэк ыстартыгынан салаатыгар ыытыллытын туһуоруста.

СЭМЭН ЖЕНДРИНСКЭЙ.

ТИЭРГЭН

Дьиз кэргэнгэ анализлаах балаһа

үлэсэ кириэн, 10 сыл сылгыһыттаабыта. Үлэтин быһыыгар баа өттүнэн саха сүүрүк аттарын дьарыктаан, улуус, нэһилиэк таһымнаах кураһаһылыгыгар ситиһиилээхтик кыттыбыта, нэһилиэтин чийэһин элбэхтик көмүскээбитэ. 2007с. Мындааайытаабы баһаарынай депоза 10 сыл үлэлээн, таһаарылаах үлэтин иһин улуус, өрөспүүбүлүкэ грамоталарынан наһараадаламмыта. 2017 сылтан "Мындааайы" ТХПК сылгы зоотехнигынан ситиһиилээхтик үлэли сылдьар.

Мин Болугур нэһилиэтин дьаһалтатыгар, кирэдьит кэпэрэтиибэр үлэли сылдьыбыт. 2013 сылтан "Чурапчы" ТХПК Мындааайытаабы арыы сыаһар үлэлибин. Ол эрэри билигин үс кыра оҕолорбун көрөн опоробун. Улахан уолбут Аммаба үлэли сылдьар. Иккис уолбут аармыйаттан кэлэн, кэтэх хаһаайыстыбабыгар көмөлөһөр. Улахан кыыспыт Алданнаабы медколледжа үөрэнэр. Онтон кэлэр икки оҕобут Амма орто оскуолатыгар үөрэнэ сылдьаллар.

Тыа дьоно буоларбыт быһыытынан, кэтэх хаһаайыстыбалаахпыт.

ингэри туохха сытарый?

- Биһиги санаабытыгар, оҕолорбутун улаатыннарар, кэнэбаскитин ааптытын ааттатар дьонун дьон буолалларыгар дьулуһабыт.

- Дьиз кэргэнгит үгэһэ? Сана үүммүт сылы хайдах көрүстүгүт? Быйыл оҕолор туох маскараат буолуларый?

- Кэтэх хаһаайыстыбалаах буолан, сайынын бары биһирэ оттуубут, сир астыыбыт. Абабыт уолларын илдьэ сылдьан үлэсэ үөрэтэр, такайар. Маны сэргэ быйыл уолларын кытта "Тыгын Дархан" киинэ уһуллуутугар сэмэй кылааттарын киллэрбиттэр. Ол курдук, ыңырыллан, Амма улуунун Соморсунугар, Мээндигэсэ, Чурапчы Мындааайытыгар, Болтонотугар тийсэн уһуллубуттара. Абабыт "Быара суохтар" кер-күлүү бөлөх киинэтигэр уһула сылдьыбыта. Ону таһынан улахан уоллартыраан нэһилиэктер икки ардыларыгар ытыллар «Аба күрүсэр» кыттан, грамоталарынан наһараадаламмытара. Иллэн кэммитигэр дьиз кэргэнинэн бары биһирэ мустан айылбааа сынныанарбытын, балыктыырбытын, сөтүөлүүрүбүтүн, сөбүлүүбүт.

Хас биһирдиги киһиэхэ Сана дьыл бырааһынныыга-саамай кэтэһиилээх, күүтүүлээх кэм. Бары биһирэ үөрөкөтө түмсэн харыйабытын симиибит. Оҕолорбут үөрэллэрин көрөн тэнгэ үөрэбит. Сыл аайы туох бэлэси күүтэллэрин учуоттаан, бэлэхтэри ыла сатыыбыт. Сана сылы көрсө оскуолаба үөрэнэр оҕолорбут, кыра кыыспыт хаар кырыаба, уолбут быйылгы сыл бэлэгэ-кыса буолулар. Түгэнинэн туһанан үүммүт сана 2020 сылынан Саха сирин дьонун-сэргэтин, улуус баһылыгын Андрей Тимофеевич Ноговицыны, улуустаабы социальнай харалта салааһынчытын Лидия Васильевна Тосукаеваны, улуустаабы дьиз кэргэн уонна оҕо-аймах отделын сүрүн исписалиһин Татьяна Петровна Бушкованы, Болугур нэһилиэтин дьаһалтатын баһылыгын Анна Николаевна Флегонтованы, дьиз кэргэн исписалиһин Пелагея Илларионовна Яковлеваны иттиитик-истинник эбэрдэлиибит.

Улуус баһылыгын Сана дьыллаабы баалыгар Лидия Васильевна, Татьяна Петровна сүүрэн-хөтөн, «Сайдам» маһаһын танас сууяр массыынаны бэлэхтээтилэр, «Туяаара» маһаһын оҕолорго кыһынны танас-сап ыларга сэртипикээтэрин туттарбыттара. Онон үөрүүбүт мунура суох. Ону таһынан нэһилиэкпит дьаһалтата, социальнай үлэһиппит сыл аайы элбэх оҕолоох, кыаммат аранбаа киһирэр ыалларга анаан аһымал аахыйалары тэрийэллэр. Ол курдук, нэһилиэтин таһаһынан-сабынан, бороодууктанан көмөлөһөллөр. Кинилэргэ өссө да таһаарылаах үлэни, ситиһиилэри баһарабыт.

ЭЛБЭХ ОБОЛООХ КОЖУРОВТАР ДЬИЗ КЭРГЭН

Ахсынньыга ытыллыбыт улуус баһылыгын Сана дьыллаабы баалыгар «Сыл дьиз кэргэн» дьиз анализ аат кыһылылаахтарынан Кожуровтар дьиз кэргэн буолбута. Маны сэргэ кинилэргэ 2019 сылга ахсыс оҕолоро төрөөбүтүнэн, «Сайдам», «Туяаара» маһаһын салайааччылар бэйэлэрин бэлэхтэрин туттарбыттара. Онон «Сана олох» хаһыат быйылгы «Тизгээн» бастакы сыһыарытыгар Мындааайы сэлэһинньэтин олохтоохторун, элбэх оҕолоох Кожуровтар дьиз кэргэни сырдаттабыт.

- Үтүө күнүнэн, Жанна Петровна! Бэйиң хантан төрүттээххин уонна дьиз кэргэниң туһунан ситиһи сырдатта түс эрэ.

- Үтүө күнүнэн, биһиги Мындааайы сэлэһинньэтигэр опоробут. Бэйиң Амма улуунун Өнньүөс сэлэһинньэтигэр элбэх оҕолоох Захаровтар дьиз кэргэнигэр иккис оҕонун төрөөбүтүм. Эбэм Аммосова Анастасия Мелитеевна - Нам Хатырыгыттан төрүттээх. Кили Максим Кирсвич Аммосов балтын оҕото буолар. Оттон ийэм аҕата Местников Егор Константинович - Чурапчы Бахсыттан төрүттээх. Иккис Чурапчыттан күүс өттүнэн Кэбээйигэ көһөрүллэн, онно билсэн ыал буолбуттар. Ийэм Елизавета Егоровна Кэбээйигэ 1954 сыллаахха төрөөбүт. Ийэм оскуола кэнниттэн иитээччи идэтин баһылаан, Өнньүөскэ үлэлээбит. Онно аҕабын Петр Константинович Захаров көрсөн ыал буолбуттар. Аҕам ийэтэ Местникова Прасковья Степановна Чурапчы Бахсыттан төрүттээх. Эһэм Захаров Константин Дмитриевич - Амма Чыамайыкыттан төрүттээх. Ийэлээх аҕам иккис тыа сирин араас үлэтигэр үлэлээбиттэр. Аҕам аармыйаттан кэлэн баран хотонно үлэли сылдьыбыт. Ону таһынан оскуолаба учууталаабыта. Бизс уругу - физкултуураны, муусуканы, үлэчэрчэни, уруһуй предметтарын үөрэтэрэ. Кыра эрдэбиттэн муусукаба дьобурдаах буолан, байаанна үөрэммит. Кэлин сылгыһыттаабыта, леснигинэн үлэлээбитэ. Ийэм уһууаанга иитээччинэн 27 сыл устата тохтоло суох үлэлээбитэ. Ол быһыыгар Сулбаччыга дьыссаат сэлэһинньэтинэн, балыһаба сизстэрэнэн, Сэргэ Бэс оскуолатыгар нуучча тылын учууталынан, Райпо маһаһыныгар атыһытынан үлэлээбитэ. Ыал буолуохтарыттан сүөһү иитиитинэн дьарыктаналлар. Маны таһынан таба тыһын имитэн, этэрбэстэри тигэн, биэтэстээн, улларан онорон, эбии дохуот киллэрэллэрэ. Биһигини кыра эрдэхпиттэн биһирэ илдьэ

сылдьан үлэсэ-хамнаса үөрэппиттэрэ-такайытара билигин олохтор сүрдээһин туһалыыр. Түгэнинэн туһанан, ийэлээх аҕабыр олоххо бэлэмнээх буолан тахсарбытыгар көмөлөспүттэригэр, илпигтэригэр-үөрэппиттэригэр улахан махталбын тиздэбин. Биһиги биһирэ төрөөбүт - бэһизбит. Биһирэ төрөөбүттөрүм, кыра балтыбыттан ураты, бары ыал буолан, дьиз-уот тэринэн, оҕо-уруу төрөтөн, үлэли-хамсы сылдьаллар. Кыра балтыбыт юрист үөрэсэр бастакы кууруска үөрэнэр. Дьонум кыра эрдэхпинэ Өнньүөстэн Амма улуунун Сулбаччы сэлэһинньэтигэр көһөн кэлэн, онно оҕо сааһым ааспыта. Сулбаччы орто оскуоланын бүтэрбитим, ол кэмгэ ыһааха анализ көрсөн, билсэн, 1998 сыллаахха Ильяһын ыал буолбуппут. Кэргэним Илья Ильич Кожуров 1973 сыллаахха Мындааайы сэлэһинньэтигэр туруу үлэһит ыалга иккис оҕонун төрөөбүт. Ийэтэ Павлуца Мария Васильевна - Болтоно нэһилиэгиттэн төрүттээх.

Тэримиппит 20-чэ сыл буолла Ынах, сылгы иитиитинэн дьарыктанабыт. Быйылгыттан сибиинньэ, кууруска иитэбит.

- Ааспыт сылга ахсыс оҕобут күн сирин көрбүт эбит. Эһиги дьиз кэргэн эһилибикитинэн эбэрдэлиибин. Элбэх оҕону көрөр үгүс түбүгү, биһирмэни эрийэр. Ону эһиги хайдах аттарынабыт?

- Элбэх оҕону көрүү, биллэн турар, элбэх түбүгү эрийэр. Ол эрэри оҕо дьиз - дьол. Оҕолорбут - биһиги баайбыт, дьолбут, инники эрэлбит, кэлэр кэскилбит буолар. Ол туһуттан кинилэри бүбэйдээн, кыра эрдэхтэриттэн үлэсэ-хамнаса үөрэтэн, такайан инники олохторугар туһалаах буолалларын туһугар кыһаллабыт. Билигин олоххо, биллэн турар, ыарахаттары көрсөбүт ханна барыай. Холобур, буддьүөт өттүнэн кыһыйтары табыстабына, биһирэ төрөөбүттэригэр, дьоммут-сэргэбит, аймахтарбыт күүс-көмө буолаллар.

Мындааайытаабы тубсанаторийга, бизнсийэс тахсыар дьэри, 30-ча сыл үлэлээбит. Аҕата Илья Егорович Кожуров Мындааайыга төрөөбүт. Тыхахтарыс идэлээх. Тыа сирин араас үлэлэригэр үлэлээн, билигин бочуоттаах сынныаланна опорор. Кэргэним биһирэ төрөөбүт төрдүөлэр. Илья Амма орто оскуоланын ситиһиилээхтик бүтэрэн, аармыйаба икки сыл сулууспалаан, ытык изин толорбута. Онтон Сулбаччы нэһилиэгэр үс сыл сылгыһыттаабыта. Ыал буолбуппут кэннэ дойдутугар "Таһаарыстыба" кэлэстиибинэй тэрилтэсэ

Тапталлаах ийэбит, эбэбит Павлуца Мария Васильевна тыһынааһар бары өттүнэн олус көмөлөһөрө. Оҕо да көрсөн, Сана дьыллаабы маскараллары да тигиһэ, ас-танас да өттүгэр көмө-тирэх киһибит этэ. Маны таһынан элбэх оҕолоох, кыаммат аранбаа киһирэр, тыа сиригэр опорор ыаллары өйүүр араас бырагыраамалар үлэһиилэрэ олус үчүгэй. Ол курдук, ИОКС бырагырааманан дьиз туттан, күтүн кирибиппит, онон сана сылгытын сана дьизэс көрүстүбүт.

-Эһиги санаабытыгар, олоххо тардыһы, оҕо тапталы

Сыһыарыны бэлэмнээтэ Марфа ПЕТРОВА

--- УЛУУСКА -- БУ КҮННЭРГЭ ---

“ЭН КЭМИН” ыччат баалыгар

Улуустаагы Ыччат координационнай сэбиэтэ “Эн кэмин” диэн үүмүт 2020 сылга ааспыт дьылы түмүктүүр бастакы улахан тэрээһинэ тохсунньу 18 күнүгэр буолан ааста. Улууспут 15 нэһилиэгиттэн кэлэн кыттыыны ыллылар. Быйыл Ыччат баалын иккинэ улуус дьаһалтатын мунньахтыыр саалатыгар Ил Түмэн дьокутаата Михаил Гуляев, СӨ Ыччат дьыалаларыгар уонна социальнай коммуникацияларга министирэ Степан Саргыдаев, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, улуус баһылыгын социальнай уонна ис бэлитиикэ боппуруостарыгар солбуйааччы Николай Аммосов, итинэнэ СӨ Ыччат бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин 1-кы солбуйааччы Анастасия Сивцева, СӨ (Ил Түмэн) судаарыстыбаннай мунньагын иһинэн Ыччат парламенын спикерэ Алексей Иннокентьев кыттылаах төгүрүк остуол тэрилиннэ.

Төгүрүк остуолга улуус нэһиликтэрин ыччаттарын уопастыбаннаһа, нэһиликтэр баһылыктара, тэрилтэ салайааччылары кыттыыны ыллылар. Кэспитиһи түмүгүнэн олунньу ый ортого Ыччат бырабыыталыстыбатын дэлгээссийэтэ Чурапчы улуутун ыччатын кытары көрсүһүүнү тэрийэн, бырайыактары онорууга тустаах сүбэни-аманы биэрэргэ сөбүлэһин биэрдэ. Министир Степан Анатольевич ыччаттар биирдирэллэн ыйытыларыгар чопчу хоруйдары биэрдэ уонна ханнык бабарар сабалыыр дьыалаларын өйүүрүн биллэрдэ.

Мантан салгыы “Айылгы” норуот айымньытын дьизитигэр ааспыт сыл түмүгүн таһаарар үөрүүлээх чаас тэрилиннэ. Бастагынан улуус баһылыга Андрей Ноговицын эбэрдэ тылы эттэ, ааспыт сыл түмүгүнэн бастын үлэлээх ыччаттарга улуус дьаһалтатын бочуотунай грамоталарын туттарда. Ил Түмэн дьокутаата Михаил Гуляев уонна СӨ Ыччат дьыалаларыгар уонна социальнай коммуникацияларга министирэ Степан Саргыдаев туһааннаах ыччат үлэтин-хамнаһын сыаналаан, махтал суруктары туттардылар.

Улуус дьаһалтатын ыччаты кытары үлэбэ отделын исписэлиһэ Анастасия Спиридонова ааспыт сыл түмүгүнэн 6 бастын номинацияны ааттатаалаата:

1. “Сыл бастын лидерэ” – Алабар нэһилиэгин ыччаты кытары үлэбэ салаа исписэлиһэ, “Дьүөгэ”

нэһилиэк эдэр ийэлэрин түмсүүтүн чилиэнэ Калерия Борисова.

2. “Бастын айар талааннаах ыччат” – “Айыллаана” Хадаар нэһилиэгин ийэлэр кулуптарын чилиэнэ, “Ыччат сынньаланын тэрийиңгэ сүрүн хамсааһын – Ыччат көхтөөх буолууга” бырайыак ааптара Ирина Тарасова.

3. “Бастын уопастыбаннай түмсүү” – “Чолбон” ыччат үнүүтүн ансаамбыла (сал. Иннокентий Поисеев).

4. “Олохо кирибит бастын бырайыак” – Чурапчытаагы киин балыһа “Харысхал” эдэр быраастар уопастыбаннай түмсүүлэрэ (сал. Андрей Захаров).

5. Ыччат бэлитиикэтин эйгэтигар “Бастын нэһилиэк баһылыга” – Чакыр нэһилиэгин баһылыга Константин Лебедев.

Тэрээһин иккис чааһыгар нэһилиэк ыччаттара бэлэмнэнэн кэлбит туруорууларын көрдөрдүлэр. Сынньалан кэмигэр араас хабааннаах аттракционнар, оонньуулар тэрилиннилэр, хаартыскага түһэр фотозона, кафе үлэлээтэ. Ыччаттарбытын сахабыт эстрадатын чабылхай сулустара Галя Виноград уонна Гоша Васильев-Джидэ кэлэн эбэрдэлээтилэр.

Түмүктүүр чааска СӨ Ыччат бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин 1-кы солбуйааччы Анастасия Сивцева Ыччат баалыттан олус астыммытын, туох даһаны итэбэһи-быһаһаһы көрбөтөбүн, барыта олус тэрээһиннээхтик ааспытын бэлиэтээтэ.

Калерия Борисова, «Сыл бастын лидерэ» анал аат хаһаайына, Алабар нэһилиэгэ:

– Аан бастакыбын ыччат баалыгар сырыттым. Баал олус үрдүк тэрээһиннээх уонна интэриһинэй буолла диэн бэлиэтиибин. СӨ Ыччат бэлитиикэтин уонна социальнай коммуникацияга министирэ Степан Анатольевич Саргыдаев кэлэн ыалдьыттаабыта элбэги этэр. Ыччат бэйэтин кыаһын, дьоруун, талаанын арыларыгар, идэйдэтин олоххо киллэрэригэр аналлаах араас элбэх бырагыраамалар, граннар, бырайыак куонкуустара ытыллаллар. Маны таба туһанаан үлэлээтэххэ тыа сиригэр ыччата сайдар тустаах. Алабар нэһилиэгин ыччата араас аттракционнарга сонньсон, төгүрүк

остуолга санаа атастаһан, бырааһынньыктаагы кэнсиэрэ көрөн, астынан, дуоһуа сынньанньыт. Кэнсиэрэ «Гримфэйс» творческой устуудьуа кыттааччыларын олус хайгыы көрдүм. Маны тэнэ көхтөөх ыччаты кытта билсэн, ирээ-хоро кэспитэн астынныбыт. Алабар нэһилиэгэр 2019 сыл ыччат сылыгар аһаммыта. Онон эдэр дьонго аналлаах олус элбэх үлэ барда. Быйыл нэһилиэгим ыччата хаһаангытааһар да мустуулаах, түмсүүлээх буолла. Бүгүн үлэбит түмүгэ сыаналанан, «Сыл бастын лидерэ» анал аатка тиксэн үөрүүм үгүс. Бу мин эрэ ситиһиим буолбатах, олохтоох дьаһалтам, ыччатим ситиһиһтэ буолар. Чурапчы улуутун дьаһалтатыгар, улуустаагы ыччат отделын исписэлиһигэр Анастасия Спиридоновага, улуус ыччатын координационнай сэбиэтигэр махталбын тиэрдэбин. Инникитин даһаны манньк хабааннаах тэрээһиннэр ытылла туралларыгар багарэбин. Чурапчы ыччата үүнэ, сайда тур!

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

«Бизэс бэһиэлэй кыргыттар»...

Дьэ, итинник ааттаах улуус коллекционердарын «Маарыкчаан «түмсүүтэ Эргэ Санаа Дьылга түмүстэ. Бүгүгүнү бырааһынньыкты ыалдьыттарынан Кытаанахтан «Иэйи» (сал. Андреева Е.Г.) түмсүү буолла. Араас күрэхтэр кэннилэриттэн 1950-с сыллардаагы ретро-мусдаба Варвара Дмитриевна Попова былаат арааһын мунньан, дьонун-сэргэтин үөрдэр уонна кэрэ бэйэлээхтик оччотообу шифон куоптаны кытта дьүөрлээбитэ бу киһиэ сонунук көбүннэ. Эссе эбиитин ылбаһай

ырыатынан ситэрэн биэрдэ. «XX пятилетка уурааһын толордугут дуо?»-диэт, сценала биригэдиир Марыына хараххар бу арылла түһэр: оччотообу биризмэнэн сып-сап туттубут платформа солпуоскалаах, “хараңдаас” дьууппалаах Анастасия Ионова Дьячковская бэйэтинэн тахсан кэлэр уонна «Аалай уоттаах сулуһун» тардан кэбиһэр. Вера Власьева Григорьева водлазка куоптата сэбиэскэй кэм тыһынын өссө төгүл санатта уонна чэпчэки бэйэлээхтик үнүүлээн

дугунна. «Бизэс бэһиэлэй кыргыттар...» Кытаанахтан кэлбит кыргыттар былыргы шотландка муоданан тигиллибит былааччылаах, онно сөрү-сөп түүппүлээх кириэн турунан истилэр. Таһаһы-сабы дьон хайдахтаах курдук харайан уура сылдыарын көрөн сөхтүбүт. Түмүкэ Надежда Васильевна Монастырева

ретро-харыйата кириэн, ситэрэн – хоторон табыста.

Маскарааттары көрүүгэ анал дьүүлүүр сүбэ түмүгү таһаарда. Маскараакка остуоруйа омоннаах дьоруудара бары кэлбиттэр: өйдөөх эһэ оҕото, кутуйахтар, Микки Маус, куоска, Эриэллэ луук уо.д.а. Бары дуоһуа сынньанан, оонньоон-көрүүлээн, Санаа Дьылга саналы үлэлиир сыаллаах-соруктаах тарбастыбыт.

Октябрина ОКОРОКОВА.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Тапталлаах арабытын, ытыктыр эһэбитин, хос эһэбитин, Саха АССР норуот хаһаайстыбатын үтүөлээх үлэһитин, ССРС Бачээкэ туйгурун, "Үлэ бэтэрээнэ" мэтээл хаһаайынын, Чурапчы улуунун, Чурапчы, Одьулуун, Болтоно нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтообун, ар сылларга улуустаабы тилографияга салайааччынан үлэһэбит **Петр Михайлович МАССАЕВЫ** 85 сааскын томоточу туолбут үөрүүлээх үбүлүөйүнэн сахалыы айхаллыбыт, ис сүрэхпиттэн изиэн туран, итиитик-истииник эбэрдэлиибит!

Түөрт оҕону төрөтөн, иитэн, үрдүк үөрэхтээн, барыбытын олох кизг аартыгар үктэнэрбикхэр, күүстээх санаалаах, бигэ тирэхтээх, ханнык да үлэһиттэн толлубат, ыарахаттартан чабыбат, олоххо толору бэлэмнээх айна иитэн таһаарбыккар сүгүрүдүн туран махтанабыт!

Сааһын үрдүк кэрдиһигэр үктэммитин аартыгар айхал тыла арыстаах, үтүө санаа үөтүүлээх алгыспытын аныбыт!

Туох баар үтүө, сырдык санааларын туолуохтун!

Саха сириг чирээл маһынын, тэтиэһэ турруктаах буол, ыалдьар дьэни билимэ, дьонун-сэргэ ытыктабылынан, тапталынан угултанан, өссө да уһун, үлэһэ олоҕу олорорго, маҕды субэли-амалы, араначчылы сылдыаргар баҕарабыт!

Эбэрдэни кытта оболорун, күтүөтүн, кийиитин, сизинэрин, сиз кийииттэрин, сиз күтүөтүн уонна хос сизинэрин.

Чакырга "Албан аат" скверэ тутуллуоҕа

Чакыр нэһилиэгэ быйылгы сылга олохтоохтор көбүлээһиннэрин өйүүр бырагыраамаҕа (ПМИ) көхтөөхтүк ыттары бэлэмнээр. Нэһилиэк баһылыга Константин Лебедев бу бырагыраамаҕа 2020 сылга туох уларыһылар кирибиттэрин, итинэн Бүтүн Аан дойдутаабы баан олохтоохтор көбүлээһиннэрин өйүүрүн туһунан билиһиннэрдэ.

Муньааха 77 киһи кэлбит. Тута 10 киһи састааптаах үлэни көбүлүүр анал бөлөх тэрилиннэ. Нэһилиэк олохтоохторугар эрдэ ытыгылыбыт анкета түмүгүнэн 7 туһааннах боппурос көтөбүлүбүтүтүн, барытын үчүгэйдик ырытан, ыраналаан баран, олохтоох 3 этии талыллыбыт: 1. Чакыр нэһилиэгэр "Албан аат" скверин тутарга. 2. Нэһилиэк иһинээби суолларга өрөмүөн үлэтин ытыты. 3. Төрүт үгэни көрдөрөр моһол ураһа тутуллууга.

Куоластааһын түмүгүнэн, 43 куолаһы ылан, "Албан аат" скверэ инники күөһүнэ табыста. Ол кэнниттэн 20 куоластаах нэһилиэк иһинээби суол оноһуллууга уонна 2 куоластаах моһол ураһаны тутуу кэннигэ былаанна тэбилиһиннэр. 12 киһи санаатын туттунна.

Онон Чакыр нэһилиэгин олохтоохторо бу бырагыраамаҕа үлэлэһэн, сэмэй кылааттарын киллэрсэн, Кыайы 75 сылын көрсө, "Албан аат" скверин олоххо киллэриэхтэрэ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКИЙ.

Хадаарбыт чэчирии сайдарын туһугар

Хадаар нэһилиэгин олохтоохторо «Аан Дойдутаабы» баан ыттар олохтоох инициативаны өйөөһүн бырагырааматыгар олорун 2017 сылга биер санаанан кырачаан оболорбуттар аналлаах оонньуур былаанаакканы туһуллут, 2018 сылга кулууппуттар капиталнай өрөмүөнү ыппыппыт.

Быйылгы 2020 сыллаабы куонкуруска уолсай нэһилиэк муньааһар, олохтоохтор дэриэбинэбит тас көрүгүн туһары, ол эбэтэр алдыаммыт сири көннөрүү уонна хаарбах дьыллэри көтүрүү бырайыагар кыттарга биер санаанан өйүллэрин биллэрдилэр.

Муньааха көбүлүүр бөлөх тэриллэн, куонкуруска кыттан субсидияга тиксэр түгэммитигэр, билиги, хадаардар, үлэлииргэ бэлэммит.

Ольга ДЯЧКОВСКАЯ.

Күндү, тапталлаах ийэбит, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, Хоту Көһөрүлүү кыттылааҕа, Болтоно нэһилиэгин олохтооҕо

КАМПЕЕВА Екатерина Егоровна

бу дьыл, тохсунньу 19 күнүгэр ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытын билэр дьонугар, аймахтарыгар диригник курутуян туран иһитиннэрбит.

Оболоро, күтүөттэрэ, кийиитэ, сизинэрэ, хос сизинэрэ.

Кытаанах нэһилиэгин олохтооҕо, күндүтүк саныыр тапталлаах убайдара

СОБАКИН Спиридон Иванович

ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, биригэ төрөөбүттэригэр, оскуолабыт буһаалтырыгар Антонина Ивановна Никитинаҕа, В.А. Саввин аатынан норуот айымньытын дьэтин дириэктэригэр Валентина Ивановна Дьячковскаяҕа, бары чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Н.Д. Субуруускай аатынан Болтоно орто оскуолатын кэлэктиибэ, профсойууһа.

Кутурбаннырын тиздэллэр:

- Күндү убайдара, бааһаттара Собакин Спиридон Иванович ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Парасковья Владимировнаҕа, оболоругар, сизинэригэр биригэ төрөөбүттэригэр Одьулуун аймахтара Потаповтар, Кытаанахтан Коркиннар оболоро, сизинэрэ.

- Кытаанах нэһилиэгин олохтооҕо, тапталлаах кэргэнэ, убайдара Собакин Спиридон Иванович ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, биригэ үөрэммит доһордугар Парасковья Владимировнаҕа, быраатыгар Петр, Евдокия Собакиннар, кинилэр дьэ кэргэнэригэр Кытаанах орто оскуолатын 1979 с. ыппыта.

Күндү Чурапчыбыт улуунун олохтоохторо!

Тохсунньу 23 күнүгэр, кизгэ 18:00 ч. "Айылгы" НАДь кырачаан Витя Моностырев ыарахан ыарыттан эмтэнэригэр, Чурапчыбыт талааннаах дьонно-сэргэтэ, ыччата кыттылаах "СҮРЭХПИТ СЫЛААНЫНАН" аһымалкэнсизгэ кыттыыны ыларгытыгар, күүс-көмө буоларгытыгар ынырабыт!

Быыстапкаттан, кэнсизртэн кирибит үп: Витя эмтэнэригэр аһыны!

Күн кийиитэ көмүскэс, айыы кийиитэ аһыныгас, Чурапчы дьонно биригэ түмсэн көмө буолуох!

Билиэт – 300 солк. Тохсунньу 20 күнүттэн, күнүс 14:00 "Айылгы", "Айылгаан" каасаларыгар атыыга тахсыа!

Билсэр тел.: 8-968-161-84-66.

Дьаарбанкаҕа баһалаахтар бары кыттыахтарын сөп. Ас-үөл, оноһук, ким тугу сатырынан атыыга биэриэн эбэтэр атыылан өйөбүл буолар.

Билсэр тел.: 8-964-429-38-88.

БИЛЭЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

Убаастабыллаах Чурапчы дьонно-сэргэтэ!

Эһиэхэ эрэ анаан "Боотурдар" такси сулууспата Чурапчы – Дьоккуускай – Чурапчы хайысканан пассажирдары, малы-салы таһар.

Билиги сулууспабытынан 5-тэ айаннаабыт дьон б-с айанныгыгар 50% чэпчэтии көрүллэр.

Билсэр тел.: 8914-277-30-77, 8964-429-64-64, 8924-460-26-46.

Арыылаах нэһилиэгин кырдыбас олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ

АНДРОСОВ Егор Романович

олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, биригэ төрөөбүт балтыгар, оболоругар, сизинэригэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Аймахтара К.М. Матвеев оболоро, сизинэрэ.

Таатта улуунун Харбалаах нэһилиэгин олохтооҕо, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ

АЛЕКСАНДРОВ Степан Николаевич

ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, күтүөлүтүгэр Георгий Степановичка, балтыгыгар Светлана Дмитриевнаҕа, убайдарыгар Степан Степановичка, кэргэнигэр, оболоругар, бары чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчыттан, Дьоккуускайтан Габышевтар, Оленовтар, Даниловтар, Андреевтар.

Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, "Гражданский килбизн" бэлиэ хаһаайына, тапталлаах, күндү ийэбит, эбэбит

ТОЛСТОУХОВА Мария Павловна

бу дьыл, тохсунньу 17 күнүгэр 71 сааһыгар ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан аймахтарыгар, билэр дьонугар диригник курутуян туран иһитиннэрбит.

Оболоро, сизинэрэ.

Кутурбаннырын тиздэллэр:

- СӨ култууратын туйгуна, "Гражданский килбизн", "Чурапчы улуунун сайдыытыгар кылаатын иһин" бэлиэ хаһаайына, Чурапчы улуунун култууратын бэтэрээнэ, Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо Толстоухова Мария Павловна ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, оболоругар, сизинэригэр, бары аймахтарыгар, Мугудай нэһилиэгин дьаһалтата, дьоккуускайтарын сэбиэтэ, нэһилиэк олохтоохторо.

- Тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ Толстоухова Мария Павловна ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, оболоругар, сизинэригэр Алабартан, Дьоккуускайтан Хоннар, Слепцовтар, Протодакиновтар дьэ кэргэттэрэ.

- Ытыктыр киһилэрэ, Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, "Гражданский килбизн", "Чурапчы улуунун сайдыытыгар кылаатын иһин" бэлиэ хаһаайына, Толстоухова Мария Павловна ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, оболоругар Любаҕа, Ильяҕа, Сашаҕа, кийииттэригэр, сизинэригэр, бары аймахтарыгар Г.Е. Скрыбин аатынан "Эйгэ" норуот айымньытын дьэтигэр биригэ үлэһэбит кэлэктиибэ, бэтэрээнэрэ.

- Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, Чурапчы улуунун култууратын бэтэрээнэ Толстоухова Мария Павловна олохтон туораабытынан, оболоругар, сизинэригэр, чугас аймахтарыгар улуустаабы култуура салалтата.

- Күндү биригэ үөрэммит доһордого, Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, "Гражданский килбизн" бэлиэ хаһаайына, суорумнуһут, элбэх оҕо ийэ, эбэтэ Толстоухова Мария Павловна ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, оболоругар, сизинэригэр Чурапчы орто оскуолатын 1966 с. биригэ бүтэрбит доһотторо.

- Күндү ийэлэрэ, эдьиийдэрэ, Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо Мария Павловна Толстоухова олохтон туораабытынан, кэллэһэлэригэр, уолугар Илья Семенович Толстоухова, быраатыгар Яков Павлович Оконешиковка ЧГФКСИ кэлэктиибэ.

- Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, үлэ бэтэрээнэ, тапталлаах ийэ, эбэ Толстоухова Мария Павловна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, уолугар Илья Семеновичка биригэ үөрэммит доһотторо 32-с ыппыт.

- Күндү ийэлэрэ, эдьиийдэрэ Толстоухова Мария Павловна уһун, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, Илья Семеновичка, Яков Павловичка ДЮСШ кэлэктиибэ.

- Биригэ үөскээбит оҕо сааһын дьүөгэтэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин култуураҕа туйгуна, үлэ бэтэрээнэ Толстоухова (Оконешикова) Мария Павловна уһунуу ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытынан, оболоругар, сизинэригэр, бары аймахтарыгар Ньурба куоратыттан Екатерина Никифорова (Сивцова).

Кылаабынай эрдэктэр - Л.В. ГОРОХОВА.

Кылаабынай эрдэктэри солбуйааччы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.

Эксплуатационный отдел - А.Н. ЗАХАРОВА.

Эксплуатационный отдел - А.М. СЛЕПЦОВ.

Коррекционная - С.А. ЖЕНДРИНСКИЙ, М.В. ПЕТРОВА.

Технический - Л.К. ПОПОВА.

Бюджетный - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОВ.

Технический таһаараччылар: СР

Правительства, Чурапчы улуунун

"Саха олох" редакционнай-издательскай

холбоһук автономнай учреждение.

Российской Федерации Роскомнадзор

СР управление 2012 с. кулун тутар

15 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрэ

- ПИ №ТУ14-0238.

Редакция, издатель,

адрес: 678670, Чурапчы

с/п, Карл Маркс уул., 26 "а".

Телефонный: редактор

- 41-332, отделар - 41-285,

41-358. E-mail: sanaoloh@

mail.ru, сайт: sanaoloh.ru,

Instagram: @sanaoloh

Бүтүөк сакка: №4 (11660)

Кээмэй: 1,5 бөл. лүөс

Ахсаана 1200. Хайыт сыһыата: 15

Аһар-суур-эһэр сана редактор

аһар-суур-эһэр сана редактор

аһар-суур-эһэр сана редактор

аһар-суур-эһэр сана редактор

аһар-суур-эһэр сана редактор